Hoort het scheppen van kansen tot participatie voor personen met een functioneringsprobleem tot de opdracht van ontwikkelingsorganisaties?

Leon Peeters *

De VN is van oordeel dat er naast de 'Universele Verklaring van de Rechten van de Mens' een apart 'Verdrag betreffende de rechten van personen met een functioneringsprobleem' nodig is, omdat de rechten van personen met een functioneringsprobleem vaak in de verdrukking staan. Dat geldt a fortiori in het Zuiden. Personen met een functioneringsprobleem maken er dikwijls deel uit van de armste bevolkingslagen. Functioneringsproblemen en armoede vormen een vicieuze cirkel.

Artikel 32 van het Verdrag gaat er van uit dat de minst ontwikkelde landen niet meteen bij machte zijn om op eigen houtje verbetering te brengen in de levenssituatie van hun burgers met een functioneringsprobleem. Het geeft aan dat er bij de realisatie van gelijke kansen voor personen met een functioneringsprobleem een belangrijke rol is weggelegd voor de actoren van de internationale samenwerking.

Er wordt niet enkel een beroep gedaan op organisaties die traditioneel personen met een functioneringsprobleem als doelgroep hebben, maar op alle ontwikkelingsinstanties. Van planners van allerlei soorten van ontwikkelingsacties wordt verwacht dat zij in hun ontwerpen rekening houden met de kansen op participatie van personen met een functioneringsprobleem. Er wordt aangestuurd op een volwaardig diversiteitsbeleid.

Het Platform Handicap en Ontwikkelingssamenwerking (PHOS) verwelkomt het 'Verdrag inzake de rechten van personen met een functioneringsprobleem' als een belangrijk instrument om meer aandacht te eisen voor het thema functioneringsprobleem bij de Belgische ontwikkelingssamenwerking.
Op dit ogenblik is er enkel op het internationale niveau – VN[1] en Europa[2] – aandacht voor personen met een functioneringsprobleem. Het thema is bijna volledig afwezig in de beleidsnota's van de Belgische ontwikkelingssamenwerking.

Article 32 – International cooperation

1. States Parties recognize the importance of international cooperation and its promotion, in support of national efforts for the realization of the purpose and objectives of the present Convention, and will undertake appropriate and effective measures in this regard, between and among States and, as appropriate, in partnership with relevant international and regional organizations and civil society, in particular organizations of persons with disabilities. Such measures could include, inter alia:
   (a) Ensuring that international cooperation, including international development programmes, are inclusive of, and accessible to, persons with disabilities;
   (b) Facilitating and supporting capacity-building, including through the exchange and sharing of information, experiences, training programmes and best practices;
   (c) Facilitating cooperation in research and access to scientific and technical knowledge; and
   (d) Providing, as appropriate, technical and economic assistance, including by facilitating access to and sharing of accessible and assistive technologies, and through the transfer of technologies.
2. The provisions of this article are without prejudice to the obligations of each state party to fulfill its obligations under the convention.

* *Leon Peeters is coördinator bij het Platform Handicap en Ontwikkelingssamenwerking.*
PHOS informeert actoren van ontwikkelingssamenwerking over de problematiek van personen met een handicap in het Zuiden en stimuleert hen om hun acties ook te richten naar personen met een handicap. PHOS verleent NGO's en hun partners in het Zuiden graag advies bij het mainstreamen van handicap in hun acties. Samenwerking met lokale belangenorganisaties van personen met een handicap is steeds een onderdeel van dat advies.

1 *Standard Rules on the Equalization of Opportunities for Persons with Disabilities. A/RES/48/96 85th plenary meeting 20 December 1993 48/96. www.un.org/documents/ga/res/48/a48r096.htm - 72k*

2 *Guidance Note on Disability and Development for EU. Delegations and Services. March 2003. ec.europa.eu/comm/development/body/theme/human_social/docs/health/04- 03_guidance_note_disability_EN.pdf*

Het Directoraat Generaal voor Ontwikkelingssamenwerking (DGOS) steunt wel een reeks acties van NGO's (indirecte coöperatie) ten voordele van personen met een functioneringsprobleem. Enkele NGO's (Handicap International, CBM, Caraes, Sensorial Handicap Cooperation) hebben personen met een functioneringsprobleem in het Zuiden als directe doelgroep. Een aantal andere NGO's ontwikkelen sporadisch initiatieven voor personen met een functioneringsprobleem. Vooral NGO's die aandacht hebben voor kinderrechten, aan gezondheidszorg doen of gemeenschapsopbouw tot doel hebben, verstrekken soms ook diensten aan personen met een functioneringsprobleem. Maar deze NGO's zeggen dat zij geen beleid hebben ten aanzien van personen met een functioneringsprobleem. Opvallend is voorts dat NGO's die economisch gerichte projecten opzetten, personen met een functioneringsprobleem vrijwel nooit tot hun doelgroep rekenen. Functioneringsprobleem komt ten slotte omzeggens niet aan bod in de directe bilaterale coöperatie.[3]

Als personen met een functioneringsprobleem aan bod komen in projecten van Belgische NGO's en hun partners, vormen zij meestal de exclusieve doelgroep van het project (zogenaamde specifieke projecten). Er is slechts een beperkt aantal experimenten met een meer op inclusie gerichte benadering.

Uit onze rondvraag blijkt niettemin dat de grote meerderheid van de Belgische NGO's functioneringsprobleem een relevant thema vinden. Dat geldt ook voor NGO's die tot nog toe weinig of geen aandacht besteedden aan personen met een functioneringsprobleem. Hetzelfde geldt voor de NGO-koepel 11.11.11.

De meeste NGO's vinden een koppeling van functioneringsproblemen aan de millenniumdoelstellingen[4] een goede strategie. Zij vragen om richtlijnen en middelen vanuit het beleid. Er kan immers pas resultaat worden behaald als aan het thema functioneringsproblemen meer aandacht, personeel en middelen worden toegekend dan nu het geval is.

PHOS wil nog verder gaan en daagt de NGO's en hun koepelorganisaties uit zelf het voortouw te nemen in het bouwen aan inclusieve maatschappijen, door vrijwillig en doelbewust een deel van hun actuele middelen te besteden aan het thema functioneringsproblemen. Het scheppen van kansen tot participatie voor personen met een functioneringsprobleem zou een vanzelfsprekende opdracht moeten zijn voor organisaties die streven naar duurzame, menselijke ontwikkeling.

"Duurzame menselijke ontwikkeling is het hoofddoel van de Belgische ontwikkelings-samenwerking. De samenwerking wil bijdragen tot het respecteren van de rechten van de mens, met bijzondere aandacht voor het bestrijden van elke vorm van discriminatie. Samenwerkingsprogramma's dienen gericht te zijn op een structurele en duurzame verbetering van de positie van groepen individuen en individuen uit arme sociale categorieën van de partnerlanden."[5] Ontwikkelingsorganisaties en bewegingen van of voor personen met een functioneringsprobleem zouden daarom natuurlijke partners moeten zijn.

3 Handicap in de Belgische ontwikkelingssamenwerking. Eerste resultaten van een bevraging bij beleidsmakers en niet-gouvernementele organisaties. PHOS, Brussel, 2006 (intern rapport)

4 www.un.org/millenniumgoals/ - 27k "The eight Millennium Development Goals (MDGs) – which range from halving extreme poverty to halting the spread of HIV/AIDS and providing universal primary education, all by the target date of 2015 – form a blueprint agreed to by all the world's countries and all the world's leading development institutions. They have galvanized unprecedented efforts to meet the needs of the world's poorest."

5 Wet van 25 mei 1999 betreffende de Belgische internationale samenwerking, B.S. 1 juli 1999.